

Beni Kim Isırdı?

Yazın yapılan açık hava etkinlikleri ne güzeldir! Ormanda yürümek, pikniğe gitmek, kamp yapmak...

Onlarca ağaç, yüzlerce bitki ve ötüşleriyle, renkleriyle bizi şaşırtan, birbirinden ilginç kuşları tanımak. "Gördün mü?" "Nerede?" "Orada!" "Nerede?"

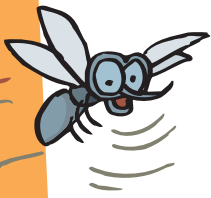
"Kayboldu!" İşte böyle ansızın sincaplarla, tavşanlarla karşılaşmak. Vızıltılarıyla hiç bitmeyen bir şarkıyı söyleyen böcekleri keşfetmek. Ancak dikkat! Bu böceklerin arasında ısırınca sorun çıkaranlar da var. Üstelik o kadar küçükler ki kimi zaman fark etmeyiz bile bizi ısırdıklarını ya da soktuklarını! Ta ki kimi belirtiler başlayınca

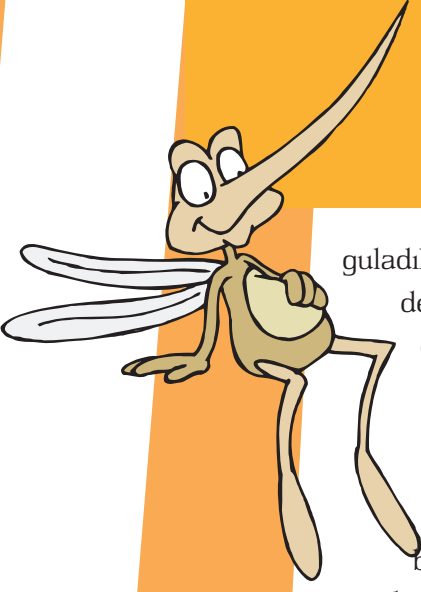
kadar... "Kolum kaşınıyorrr..." "Bacağımdaki bu kızarıklık da ne?" "Parmağım şişti!" Bize bu

sorunları çıkaran, yürüyüşümüzü, pikniğimizi ya da kampımızı bir anda kâbusa çeviren canlılar kim? Kim bunlar?

Açık havada bulunuyorsak, özellikle geceleri bizi bezdiren canlılardan biri de sivrisineklerdir. Çıkardıkları sinir bozucu seslerden, yakınlarda bir yerlerde ve kanımızı emmeye hazır olduklarını anlarız. Sivrisinekler suya yakın yerlerde yaşamayı tercih ederler. Çünkü yumurtalarını suya bırakırlar. Sivrisinekler gerçekte

beslenmek için kan emmezler. Buna inanmak zor olsa da onların besinleri bitki ve çiçek özleridir. Üstelik, kanımızı emen, sivrisineklerin yalnızca dişileridir. Dişi sivrisinekler, kandan yumurta üretimi için gerekli proteini sağlarlar. Kanı emmek için uy-

guladıkları yöntem şudur: Önce deriyi özel ağız uzantılarıyla delerler. Ardından açılan yaraya tükürük bırakırlar. Bu tükürük, pıhtılaşmayı önleyerek kanın emilmesini kolaylaştırır. Tükürüğün bırakılmasıyla birlikte vücudumuzu dış etkenlere karşı

koruyan bağışıklık sistemimiz harekete geçer. Vücudumuzda “alerjik tepkiler” ortaya çıkar. Isırılan yerde kızarıklık ve şişkinlik oluşur. Bir de kaşıntı başlar. Bu kaşıntının kimi zaman ne kadar dayanılmaz olduğunu bilirsiniz! Neyse ki birkaç saat içinde bu belirtiler kaybolur. Sivrisinekleri tehlikeli yapan, bu sorunlar değildir. Hastalıkların bulaşma araçlarından biri de tükürüktür. Sivrisinekler de hastalık etkenlerini taşırlar ve tükürükleri aracılığıyla bunları ısırarak canlılara bulaştırırlar. Sarı humma, sıtma, fil hastalığı gibi çeşitli hastalıklara neden olabilirler.

“Uzun atlama şampiyonu” pirelerse, bizi ısırabilen böceklerden biridir. Sıçramalarıyla ünlü bu böceklerin kanatları yoktur ve çok küçüklerdir. Yaşamak için tüylü yerleri, özellikleri kedi ve köpekleri tercih ederler. Bu da kedi ve köpeklerin neden kimi zaman “pire torbası” olarak adlandırıldıklarını açıklar. İnsan vücudunu tercih eden pireler de bulunur. Bunlar bizi ısırıklarında, derimizde oluşan yaraya tükürükleri bulaşır. Tükürüğün ne işe yaradığını anlamışsınızdır artık. Kanın pıhtılaşmasını önler. Pireler

ne yazık ki kanla beslenirler.

Bizi ısırıklarında tükürükleri vücudumuzda alerjik tepkilerin başlamasına neden olabilir. Isırılan yerde kızarıklık, şişkinlik oluşur. Pireler de sivrisinekler gibi hastalık etkenleri taşırlar. Pireler aracılığıyla veba ve tifüs hastalıkları bulaşabilir.

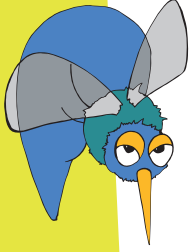
Keneler, son günlerde ülkemizde böcek ısırığı denince akla gelen ilk canlılar. Ancak, keneler böcek değil, örümceklerin de içinde olduğu ailenin birer üyesi. Bitki örtüsünün yoğun olduğu yerlerde yaşarlar. Kedi, köpek, inek, geyik, insan gibi canlıların vücutlarında asalak olarak bulunurlar. Yani besinlerini bu canlılardan karşılarlar. Keneler de pireler gibi kan emerek beslenirler. Ancak, keneler pireler gibi sıçrayamazlar. Bir bitkide bulunan kene, ancak bir hayvanın bu bitkiye dokunmasıyla onun vücuduna geçebilir. Vantuzlu bacaklarıyla deriyi yapışır ve özel uzantılarıyla kanı emmeye başlarlar. Kan emen canlıların vücudu belirli oranda büyüyecek özelliktedir. Keneler de kan emdikçe şişerler. Yeterince kan emdikten sonra da düşerek canlının vücudundan ayrılırlar. Ancak bu birkaç gün sürer. Kenelerin ısırıldığı bölgede çok az kızarıklık olur. Kenenin sizi ısırıldığını fark etmezsiniz bile. Kenelerle ilgili sorun da aynıdır. Çeşitli hastalık etkenlerini taşırlar. Kene, bir iki gün içinde vü-

cuttan çıkarılmazsa, taşıdığı hastalık etkeni vücuda bulaşabilir. Neden olduğu hastalıklardan en kötüsü Kırım-Kongo kanamalı ateşidir. Bu hastalık bir virüsten kaynaklanır. Keneler bunun gibi hastalığa neden olan birçok mikrobu vücutlarında taşıyabilirler. Ancak, şunu da unutmamak gerekir. Her kene hastalık etkeni taşımaz!

Böceklerin bizim üzerimizden beslenmeleri olduğu gibi kendini savunmak amacıyla bizi sokanları da vardır.

Bunlardan en ünlüsü arılardır. Arılar, bitkilerin çiçek açmasıyla birlikte yer herde olabilirler. Bitki ve çiçek özleriyle beslenirler. Vücutlarının arka tarafında bulunan iğneleri önemli bir savunma aracıdır. İğne bir yere saplandığında arının vücudundan zehir boşalır. Zehirin boşalmasıyla deride kızarıklık, yanma gibi belirtiler görülür. Arının soktuğu yer biraz şişebilir. Ancak, arının soktuğu yerin çok şişmesi ciddi bir belirtidir. Bu durumda doktora gidilmelidir. Arı sokmasının yaşamımızı tehlikeye sokabileceği unutulmamalıdır. Arı, iğnesini bir kez kullanabilir. Bundan sonra yaşaması mümkün değildir, birkaç gün içinde ölür. Neyse ki, arılar sivrisinek, pire ve keneler gibi hastalık etkenlerini insana bulaştırmazlar.

Sakin Beni Isırma

Böceklerin sizi ısırmasını ya da sokmasını istemiyorsanız, aşağıdaki önlemleri alabilirsiniz.

Sivrisinekler yumurtalarını suya bırakır-

lar. Bunu önlemek için özellikle hızla çoğaldıkları sıcak mevsimlerde, su birikintilerine mümkün olduğunca yaklaşmamaya dikkat edin. Su dolu bir kova bile sivrisinekleri çekebilir. Sivrisineklerin etkin olduğu sabahın ve akşamın ilk saatlerinde dışarı olmamaya özen gösterin. Dışarı çıkmamız gerekiyorsa, sinekkovar losyonlar kullanabilirsiniz. Ancak, sinekkovarlar kimyasal madde içerirler. Bu nedenle bunları kullanmadan önce üzerlerindeki uyarıları kesinlikle okuyun.

Pirelerden sakınmak için özellikle sıcak mevsimlerde halınızın, mobilyalarınızın, evcil hayvanlarınızın temizliğine dikkat edin.

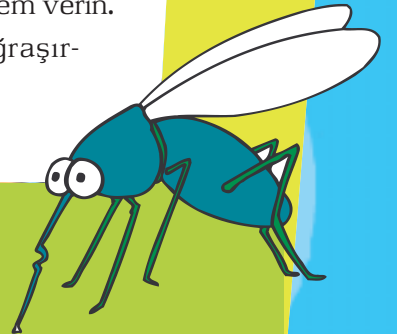
Yoğun bitki örtüsünün olduğu yerlerde dikkatli olun. Böyle yerlerde dolaşıyorsanız açıkta bir yeriniz olmasını sağlayın. Örneğin, pantolonunuzun paçalarını çorabınızın içine, tişörtünüzü de pantolonunuzun içine sokun. Çorap ve kapalı ayakkabı giymeye özen gösterin.

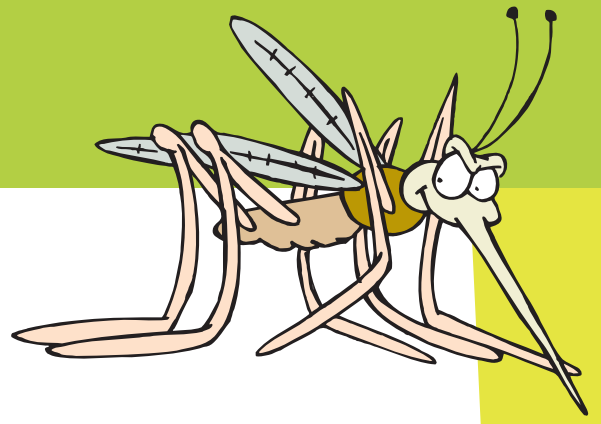

Kenelerin çok bulunduğu bir bölgedeyse, açık havada düzenli aralıklarla vücudunuzu kontrol edin. Özellikle kulaklarınızın, boynunuzun ve dizlerinizin arkasına, saç derinize, koltuk altınıza ve kasık bölgenize dikkat edin. Yanınızda arkadaşınız varsa birbirinizin vücudunu kontrol edin. Evcil hayvanlarınızın temizliğine çok önem verin.

Bahçecilikle uğraşırken elinize eldiven takın. Arıları ve arı yu-

valarını rahatsız etmeyin. Açık havada kapalı kutular içinde tatlı içecekler bırakmayın. İçinde arı olabilir.

Ama Şimdi Ne Yapayım?

Açık havada bulunuyorsanız, önlemler alsanız bile sizi bir böceğin ısırma ya da sokma olasılığı vardır. En iyisi böyle bir durumla karşılaşıldığında neler yapılması gerektiğini bilmektir.

❷ Sivrisinek ve pire ısırıklarının da ilk yapmanız gerekenlerden biri, ısırılan yeri sabunla yıkamaktır. Isırılan yere buz koymak da sizi rahatlatır. Bu arada dikkat! Isırılan yeri çok fazla kaşımak hastalık etkeni mikropların vücuda bulaşmasına neden olabilir. Kaşın-tı çok rahatsız ediciyse bir doktora başvurabilirsiniz. Bu tip durumlarda doktorlar “antihistaminik”, yani alerjik tepkileri önleyici ilaçlar önerirler.

❸ Kene ısırıklarında hiç beklemeden acil servise gidilmelidir. Çünkü, taşıdığı hastalık etkenini bulaştırmadan kenenin vücuttan çıkarılması gerekir. Keneyi kendi başınıza vücuttan çıkarmaya çalışmanız da tehlikeli olabilir. Çünkü kene tek bir hareketle ve bütünüyle çıkarılmalıdır. Vücudunun yalnızca bir kısmının çıkarılması, sağa sola oynatılması,

ezilmesi, üzerine alkol ya da başka bir kimyasal madde dökülmesi, taşıdığı hastalık etkenlerinin vücuda daha kolay bulaşmasına neden olur.

❹ Anı sokmalarında iğne hâlâ vücutta kalabilir. Bu durumda temiz, kart benzeri bir cisimle sokulan yeri sıyırmak yeterlidir. Sokulan yer asla kurucağıdır. Çünkü iğnede hâlâ zehir varsa vücuda bulaşır. İğnenin çıkarılması durumunda, arının soktuğu yer sabunla yıkanmalıdır. Daha sonra yara üzerine buz konulabilir. Buz da sürekli vücut üzerinde tutulmamalı, belirli aralıklarla yaranın üzerinden çekilmelidir. Bazı insanların arı sokmasına karşı alerjisi vardır. Bu kişilerin ve aşırı şişme gibi ciddi belirtiler görülenlerin hemen acil servise gitmeleri gerekir.

❺ Böcekler çoğu zaman bölgesel alerjik reaksiyonlara neden olurlar. Yani ısırık neredeyse yalnızca orada birtakım belirtiler görülür. Ancak bazı insanlar, böcek ısırıkları ve sokmalarına daha duyarlıdır. Onların vücutlarında ciddi belirtiler görülebilir: Kızamıklık ve kabarıklığın tüm vücuda yayılması, soluk alıp vermede güçlük, boğaza bir şey kaçmış gibi hissetme, kusma, ishal, titreme, kramp, kendini güçsüz hissetme, ateş gibi. Böyle belirtiler görüldüğünde hemen acil servise gidilmeli ve bir doktora başvurulmalıdır.

Tuğba Can

Kaynaklar
http://www.kidshhealth.org/teen/safety/first_aid/bug_bites.html

